

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 458/2011-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. R. V., B., zastúpeného advokátkou JUDr. L. D., B., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 219/2011 z 15. augusta 2011 a uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 28 P 404/2009-428 z 31. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. R. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. októbra 2011 doručená sťažnosť Mgr. R. V. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“) a práva podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP 219/2011 z 15. augusta 2011 a uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 28 P 404/2009-428 z 31. mája 2011 (ďalej aj „namietané rozhodnutia“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že manželstvo sťažovateľa a jeho manželky MUDr. Z. D. bolo rozvedené rozsudkom okresného súdu sp. zn. 18 C 172/2007 zo 14. mája 2008, pričom mal. syn O., bol zverený do osobnej starostlivosti matky. Zároveň bol upravený styk otca (sťažovateľa) s mal. synom. Vzhľadom na to, že matka mal. O. bola násilne usmrtená, starí rodičia mal. O. (rodičia jeho zosnulej matky, pozn.) podali 25. novembra 2009 na okresnom súde návrh na vydanie predbežného opatrenia o zverenie mal. O. do ich dočasnej osobnej starostlivosti a o zákaze styku otca s mal. synom. Okresný súd takéto predbežné opatrenie uznesením č. k. 28 P 404/2009-72 z 27. novembra 2009 vydal a zároveň začal konanie o zverenie mal. O. do náhradnej osobnej starostlivosti starých rodičov (toto konanie k času podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo skončené, pozn.). Krajský súd na odvolanie sťažovateľa rozhodnutím sp. zn. 11 CoP 413/09 zo 7. januára 2010 prvostupňové rozhodnutie č. k. 28 P 404/2009-72 z 27. novembra 2009 potvrdil. Okresný súd následne uznesením č. k. 28 P 404/2009-224 z 22. júla 2010 zamietol návrh sťažovateľa zo 17. mája 2010 na zrušenie nariadeného predbežného opatrenia. Krajský súd na odvolanie otca uznesením zo 17. septembra 2010 prvostupňové rozhodnutie potvrdil. O ďalšom návrhu sťažovateľa na zrušenie nariadeného predbežného opatrenia z 18. októbra 2010 rozhodol okresný súd uznesením č. k. 28 P 404/2009-291 z 18. novembra 2010 tak, že návrh zamietol. Ešte pred rozhodnutím (odvolacieho) krajského súdu v tejto veci okresný súd nariadené predbežné opatrenie o zákaze styku sťažovateľa s mal. synom uznesením č. k. 28 P 404/2009-341 z 1. februára 2011 zrušil a nariadil styk otca s mal. synom v rozsahu 2 hodín týždenne v prítomnosti psychológa. Sťažovateľ v sťažnosti uvádzal, že viackrát žiadal výkon rozhodnutia, keďže starí rodičia mal. syna odmietali spoluprácu.

3. Okresný súd uznesením č. k. 28 P 404/2009-428 z 31. mája 2011 na návrh starých rodičov na zmenu podmienok styku (doplnený ich podaním z 23. marca 2011) zmenil

nariadené predbežné opatrenie, čo sa týka času a miesta styku otca s mal. synom, a zamietol návrh otca z 29. marca 2011 na rozšírenie styku. Krajský súd na odvolanie otca uznesením sp. zn. 11 CoP 219/2011 z 15. augusta 2011 zmenil prvostupňové rozhodnutie, pokiaľ ide o miesto stretávania, a v ostatnom prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

4. Sťažovateľ tvrdí, že namietanými rozhodnutiami (body 1 a 3) boli porušené jeho práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru.

5. Porušenie označených práv (body 1 a 4) sťažovateľ odôvodnil tým, že aj keď Slovenská republika prebrala pozitívny záväzok chrániť a podporovať vzťah medzi rodičmi a deťmi, v dôsledku ktorého musí byť zásah do rodinných vzťahov výsledkom spravodlivého súdneho procesu, napadnuté rozhodnutia tento pozitívny záväzok štátu neustáli. Podľa jeho názoru v podstate celé konanie, ktoré k napadnutým rozhodnutiam viedlo, nepriznávajú sťažovateľovi reálny výkon jeho rodičovských práv. *„Maloletý O. je za mohutnej podpory všeobecných súdov v osobnej starostlivosti starých rodičov, ktorí pre absenciu rozhodnutia súdu nezodpovedajú za jeho výchovu (za tú v zmysle Zákona o rodine zodpovedajú rodičia, a ak jeden z nich zomrie, tak druhý rodič a rozhodnutie o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv sťažovateľa nebolo vynesené), hoci neexistuje žiaden dôvod aby osobnú starostlivosť nemohol vykonávať otec... Žiadne, ani len potencionálne nebezpečenstvo pre maloletého zo strany sťažovateľa neexistovalo a neexistuje. Sťažovateľ je riadnym členom spoločnosti, nikdy nebol súdne trestaný, má vyhovujúce rodinné prostredie pre starostlivosť a výchovu o dieťa, je finančne zabezpečený, vyznáva stabilné životné hodnoty, a napriek nesúhlasu starých rodičov nikdy sa u neho prvky agresívneho chovania neprejavovali.“* Dotknuté súdy podľa jeho názoru neoprávnene zasiahli do jeho súkromného, resp. rodinného práva, *„keďže dôvod pre takýto zásah... nebol preukázaný... Rovnako sťažovateľ rešpektuje, že vzťah s maloletým, vzhľadom na predchádzajúcu tragickú udalosť ako aj dvojročné odlúčenie otca so synom, je potrebné obnoviť pomaly a za odbornej asistencie, súdy mu však svojou rozhodovacou činnosťou v ktorej práva otca permanentne negujú, príležitosť budovať tento vzťah nedávajú.“* Sťažovateľ ďalej uviedol,

že maloletý bol zverený iba do dočasnej starostlivosti starých rodičov, pričom „*táto dočasnosť trvá už takmer dva roky... akékoľvek ďalšie predlžovanie času počas ktorého bude dieťa v starostlivosti iných osôb vyúsťuje do ochladzovania vzťahov medzi rodičom a dieťaťom a je neprirodzeným narušením prirodzeného vývoja tohto vzťahu*“. Sťažovateľ v neposlednom rade, aj na základe predloženej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, zopakoval, že napadnuté rozhodnutia súdov nie sú výsledkom spravodlivého súdneho procesu.

6. Sťažovateľ sa domáhal aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 000 €, keďže „*ide o zásah do takých práv, ku ktorým je nutné postupovať s mimoriadnou pozornosťou..., porušenie týchto práv... viedlo k jeho odlúčeniu s maloletým synom... prístupom súdu k rodičovským právam, ktoré sa vzhľadom na vek dieťaťa intenzívne formujú... dochádza k neodčiniteľným škodám v imateriálnej podobe... Dôsledkom toho sťažovateľ trpí pocitmi bezmocnosti, beznádeje a vyvinul si silnú nedôveru k súdu ako k inštitúcii. Ďalším dôvodom pre ktoré si uplatňuje zadosťučinenie je jeho presvedčenie, že súdy si začnú plniť svoje záväzky z Ústavy... a... dohovoru... až keď na to budú upozornené vyššou inštitúciou.*“.

7. Na základe uvedeného sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„*Základné právo Mgr. R. V. na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy... uznesením Krajského súdu... zo dňa 15. 08. 2011 č. k. 11 Cop 219/2011-484 a uznesením Okresného súdu... zo dňa 31. 05. 2011 č. k. 28 P 404/2009-428 porušené bolo.*

Základné právo Mgr. R. V. na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy... uznesením Krajského súdu... zo dňa 15. 08. 2011 č. k. 11 Cop 219/2011-484 a uznesením Okresného súdu... zo dňa 31. 05. 2011 č. k. 28 P 404/2009-428 porušené bolo.

Základné právo Mgr. R. V. na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru... uznesením Krajského súdu... zo dňa 15. 08. 2011 č. k. 11 Cop 219/2011-484 a uznesením Okresného súdu... zo dňa 31. 05. 2011 č. k. 28 P 404/2009-428 porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu... zo dňa 15. 08. 2011 č. k. 11 Cop 219/2011-484 a uznesenie Okresného súdu... zo dňa 31. 05. 2011 č. k. 28 P 404/2009-428 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu... na ďalšie konanie.

Mgr. R. V. sa priznáva finančné zadostučinenie vo výške 2.000 €, ktoré je Krajský súd... povinný mu zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Krajský súd... je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 261,82 € do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

8. Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah..

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že namietanými rozhodnutiami boli porušené jeho práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru.

11. V sťažnosti je oddelený petit od jej ostatných častí. Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáhal. Ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy). V tomto ohľade ústavný súd posudzoval nad rámec návrhu na rozhodnutie (bod 7) namietané skutočnosti o neústavnosti celého doterajšieho predbežného konania a rozhodovania okresného súdu a krajského súdu (pozri bod 5) ako súčasť širšej argumentácie sťažovateľa, keďže sťažovateľ bol kvalifikovane zastúpený advokátkou a v petite brojil (iba) proti napadnutým rozhodnutiam, teda proti uzneseniu okresného súdu č. k. 28 P 404/2009-428 z 31. mája 2011 a uzneseniu krajského súdu sp. zn. 11 CoP 219/2011 z 15. augusta 2011. V rámci uvedených predbežných súdnych rozhodnutí bolo ich výrokmi rozhodnuté o časti nariadeného predbežného opatrenia o zverení mal. O. do dočasnej starostlivosti starých rodičov a o styku otca s mal. synom, a to konkrétne o určení styku otca s mal. synom (napadnutým uznesením okresného súdu), resp. o rozsahu styku otca s mal. synom, konkrétne o počte dní a mieste styku (napadnutým uznesením krajského súdu). Uvedený rozsah obsiahnutý v napadnutých rozhodnutiach potom určoval aj prípadné medze ústavného prieskumu zo strany ústavného súdu, rešpektujúc dispozičné oprávnenia strany sťažovateľa (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Inak povedané, ústavný súd v rámci tohto konania nemohol posudzovať obsah tých súdnych rozhodnutí a konaní (či už predbežných alebo v rámci konania vo veci samej), ktoré neboli sťažovateľom vymedzené v petite tejto sťažnosti (bod 7).

12. Významnou ústavnou podmienkou limitujúcou rozhodovaciu právomoc ústavného súdu v konaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyjadrenou

v čl. 127 ods. 1 ústavy je, že o ochrane základných práv alebo slobôd sťažovateľa, porušenie ktorých pred ústavným súdom namieta, nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zisťoval, či ochranu tých práv, porušenie ktorých sťažovateľ namieta (t. j. práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru), neposkytujú všeobecné súdy na základe sťažovateľovi dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia jeho práv.

14. Uvedené sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na sťažnosti, v ktorých sa namieta porušenie základných práv a slobôd postupom a rozhodnutiami všeobecných súdov vrátane ich rozhodnutí o predbežných opatreniach. Hoci rozhodnutím o uložení predbežného opatrenia vydaným v občianskoprávnom konaní môže súd porušiť základné právo alebo slobodu účastníka súdneho konania, takéto porušenie by sa mohlo stať predmetom konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy len vtedy, ak by mu nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom účinného právneho prostriedku nápravy dostupného účastníkovi konania pred všeobecnými súdmi. Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zaoberal predovšetkým určením miesta postavenia predbežného opatrenia, ako aj existenciou účinných právnych prostriedkov nápravy v prípade, ak sa ten, na koho sa takéto predbežné opatrenie vzťahuje, domnieva (tvrdí), že došlo k porušeniu niektorého z jeho práv alebo slobôd. Podľa právneho názoru ústavného súdu rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie možno predovšetkým považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré však sťažovateľ, kvalifikovane zastúpený advokátkou, nenamietal (pozri bod 7). Predpokladom pre záver o porušení práv a slobôd podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je však také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl. a § 102 Občianskeho súdneho poriadku – ďalej aj „OSP“), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti

s predbežnými opatreniami. Sťažovateľ (podobne ako hociktorý iný účastník občianskeho súdneho konania) musí byť pripravený na to, že pomery účastníkov konania sa môžu dočasne upraviť predbežným opatrením. Tento účel predbežného opatrenia sa dosahuje bez ujmy na práve na konečnú, definitívnu ochranu poskytovanú súdom rozsudkom vo veci samej. Nariadenie predbežného opatrenia podľa názoru ústavného súdu nevyklučuje, aby všeobecný súd poskytol v konečnom dôsledku ochranu právam, ktorých porušenie sťažovateľ namieta. Sťažovateľ je ďalej oprávnený navrhnúť aj zrušenie predbežného opatrenia, ak podľa neho pominuli alebo vôbec neexistovali dôvody jeho nariadenia. Táto možnosť vyplýva priamo zo zákona [§ 77 ods. 2 OSP (I. ÚS 148/03)].

Časové vymedzenie predbežného opatrenia býva takmer vždy také, že má trvať do právoplatného rozhodnutia vo veci samej, čo však nebráni tomu, aby bolo predbežné opatrenie aj skôr zrušené, ak sú splnené zákonné podmienky.

15. Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru, že sťažovateľ mal s ohľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinný opravný prostriedok na dosiahnutie nápravy práv, porušenie ktorých v konaní pred ústavným súdom namieta. Týmto účinným právnym prostriedkom (aj opakovane podaným) bol v danom prípade návrh na zrušenie predbežného opatrenia. Pretože podanie návrhu na zrušenie predbežného opatrenia podľa § 77 ods. 2 OSP možno považovať za právny prostriedok nápravy, sťažovateľ ho mal/má možnosť využiť. Rovnako, rešpektujúc princíp subsidiarity, okrem konania o predbežnom opatrení (ktorého segment v podobe napadnutých rozhodnutí je sťažovateľom namietaný v rámci tejto sťažnosti) prebieha samotné konanie vo veci samej. Okresný súd totiž po prijatí uznesenia o predbežnom opatrení z 27. novembra 2009 začal konanie o zverenie mal. O. do náhradnej osobnej starostlivosti starých rodičov, až v rámci tohto konania bude rozhodnuté o veci samej (teda už nie na základe predbežného rozhodnutia, pozn.). Sťažovateľ v rámci tohto konania vo veci samej môže naplno uplatniť (aj) namietané „hmotnoprávne“ ustanovenia ústavy a dohovoru s argumentáciou, ktorú uvádza v podanej sťažnosti.

16. Ústavný súd vychádzajúc zo subsidiárnej právomoci ústavného súdu upravenej v čl. 127 ods. 1 ústavy sťažnosť sťažovateľa odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok svojej právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). K podobným záverom už ústavný súd dospel v rámci svojej rozhodovacej činnosti (napr. II. ÚS 81/07, I. ÚS 46/00).

17. V neposlednom rade ústavný súd k namietanému porušeniu sťažovateľom označených základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy, ako aj práv podľa čl. 8 dohovoru považuje za potrebné uviesť, že v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavnoprocenčné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by sa ústavný súd stal opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod právne normy. Ústavný súd preto konštatuje, že z tohto dôvodu nie je ani žiadna vecná súvislosť medzi napadnutými rozhodnutiami a označenými právami podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy, ako aj podľa čl. 8 dohovoru.

18. Nad rámec veci neušlo pozornosti ústavného súdu, že jadrom sťažovateľom namietaných skutočností (okrem nesúhlasu sťažovateľa s právnym názorom všeobecných súdov uvedeným v napadnutých rozhodnutiach o predbežnom opatrení) je samotná dĺžka konania všeobecných súdov vo veci starostlivosti súdu o mal. O. (pozri bod 5 in fine). Samotná dĺžka konania (nečinnosť), „liknavosť“, resp. prietahy v konaní, či už v rámci prebiehajúceho predbežného konania, alebo konania o veci samej sú však predmetom posúdenia zo strany ústavného súdu predovšetkým vo väzbe na čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré sťažovateľ rovnako (pozri bod 11) nenamietal.

19. Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2011